

Themabijeenkomst 1	
Vraag	Antwoord
Wordt in de concept-NRD voldoende aandacht besteed aan de verziltingsproblematiek op het landtracé?	de concept-NRD is een onderzoeksplan dat op hoofdlijnen aangeeft wat er in de volgende fase onderzocht gaat worden. In het beoordelingskader van het planMER en de IEA (hoofdstuk 5 van de concept-NRD) wordt onder de effecten op land bij het aspect grondwater onderzoek gedaan naar de gevolgen o.a. voor verzilting. Hiervoor wordt een verziltingsonderzoek gedaan.
Het wordt drukker in de Eemshaven. Er liggen regelmatig schepen voor anker, levert dit problemen op?	Dat is op dit moment nog niet bekend en zal nader onderzocht moeten worden.
Wordt er in de onderzoeken die uitgevoerd worden ook aandacht besteed aan het verschil in vertroebeling tussen trenching en fluidiseren?	In het planMER worden de (milieu)effecten van de verschillende routes in beeld gebracht. De routes zijn onderscheidend qua type gebied en aanlegtechniek. De combinatie van gebied en aanlegtechniek bepaalt de effecten. De effecten van de verschillende aanlegtechnieken (zoals trenching en fluidiseren) zullen in beeld gebracht worden, indien toegepast op specifieke routes.
Wordt in de onderzoeken rekening gehouden met het verschil in herstellijd voor de verschillende gebieden en technieken?	Dit zal worden beschouwd in de onderzoeken. En maakt onderdeel uit van de concept-NRD te vinden in de beoordelingskaders (hoofdstuk 5 van de concept-NRD).
Wordt er in de onderzoeken aandacht besteed aan de effecten op het bodemleven?	Ja, in de onderzoeken die uitgevoerd worden voor de volgende fase (het planMER) wordt de effecten op het bodemleven meegenomen. Dit geldt onder andere voor het agrarische onderzoek dat uitgevoerd wordt.
Is het mogelijk om in één keer kabels aan te leggen voor ook de toekomstige capaciteitsvraag? Dus een gebundelde aanleg?	Theoretisch zou dat kunnen, maar het is niet praktisch. Op dit moment is het niet bekend of er nog meer windparken komen en waar deze liggen. Als er besloten wordt tot nog een windpark moet er gekeken worden welke route dan vanuit PAWOZ-Eemshaven de beste route is.
Wordt er in de afweging voor een route meegenomen wie eindgebruiker is? Dus dat de stroom aankomt waar deze wordt gebruikt?	Voor PAWOZ-Eemshaven geldt dat alle routes in de Eemshaven aan land komen. Hiervoor is gekozen op basis van uitkomsten van eerdere onderzoeken. In de Eemshaven ligt industrie en komt in de toekomst mogelijk industrie en bedrijvigheid bij die gebruik kunnen maken van de duurzame energie van de windparken. Het restant van de duurzame energie kan in de Eemshaven het landelijke hoogspanningsnet op waarna het daar beschikbaar komt in Nederland waar vraag is. In de Eemshaven ligt al een landelijk hoogspanningsnet. Dit hoeft niet nieuw aangelegd te worden. Wel worden er transformatorstations aangelegd zodat de duurzame energie met de juiste spanning het net op gaat.
Is het mogelijk om de kabels op drijvers het Wad op te brengen zodat je minder pontons nodig hebt?	Dit zal nader onderzocht moeten worden in het planMER. Dit is te vinden in hoofdstuk 5 van de concept-NRD.
Kan aanleg op het vasteland ook zonder drainage? Dus aanleg in 'het natte'. Dit verkleint het risico op verzilting.	Dit zal nader onderzocht moeten worden in het planMER. Dit is te vinden in hoofdstuk 5 van de concept-NRD.
Kunnen zeekabels niet worden toegepast op land? Dan zijn er minder sleuven naast elkaar nodig. Mogelijk met een haspel vanaf zee?	Nee, deze zijn te zwaar om te transporteren en installeren op land.
Is het mogelijk om AC kabels op land toe te passen om zo langere stukken te kunnen aanleggen?	Dit zal nader onderzocht moeten worden in het planMER. Dit is te vinden in hoofdstuk 5 van de concept-NRD.
Wordt er in de onderzoeken onderscheid gemaakt in het effect tussen de effecten van de aanlegtechniek boren bij toepassing op zee, eiland, dijk en landtracé?	Ja, in de Integrale Effectenanalyse wordt onderscheid gemaakt in de verschillende aanlegtechnieken in de verschillende deelgebieden. In sommige gevallen wordt er gekeken naar de aanlegfase, in andere gevallen naar alle projectfasen. Wat er precies voor welk deelgebied onderzocht wordt is te vinden in hoofdstuk 5 van de concept-NRD (paragraaf 5.3 'de Integrale Effectenanalyse')
Wat is het gevolg van bronbemaling op verzilting?	Dat is op dit moment nog niet te zeggen en zal nader onderzocht moeten worden in het planMER.

Themabijeenkomst 1	
Vraag	Antwoord
Wordt in de afweging voor de routes de toekomstbestendigheid van de routes en toekomstige verwachte opwek van en vraag naar energie meegenomen?	Ja. Een van de thema's in de Integrale Effectenanalyse die uitgevoerd wordt is de toekomstvastheid. Hiermee wordt de ruimte die er is om toekomstig te verwachten kabels en leidingen in hetzelfde tracé te ontwikkelen. Er wordt gekeken naar zowel het milieuperspectief, als het techniekperspectief en overige ruimtelijke ontwikkelingen. Meer informatie hierover is te vinden in het beoordelingskader van de Integrale Effectenanalyse in hoofdstuk 5 (paragraaf 5.3 'de Integrale Effectenanalyse')
Is het mogelijk om net als weleens op land gebeurt, kabels op zee in een driehoek te leggen, zodat de sleufbreedte smaller wordt, of kabels dichter op elkaar kunnen?	Dit zal nader onderzocht moeten worden in het planMER. De verwachting is dat dit niet mogelijk is. De te gebruiken kabels en apparatuur (schepen) maken het niet mogelijk om de kabels zo dicht bij elkaar te leggen. Dat zou in geval van reparatie ook onwerkbaar zijn.
Kan een wadtrencher ook toegepast worden voor de aanleg van kabels op land? Dit lijkt minder impact te hebben.	Een wadtrencher is niet toegepast op het droge land. Dit omdat het specifiek ontwikkeld is voor gebruik op het Wad. Wel zijn er technieken en maatregelen die op land de aanlegssnelheid kunnen versnellen en/of voetafdruk kunnen verkleinen, mits de omstandigheden het toelaten. Of dit mogelijk is wordt in een later stadium bepaald wanneer er meer gedetailleerdere informatie beschikbaar is over de routes.
Kan er ook een route door de kwelders lopen i.p.v. over land?	Deze vraag is ook ingebracht tijdens een van de bewonersavonden. Op basis daarvan is er gekeken of een kwelderalternatief mogelijk is. Deze is in de concept-NRD opgenomen als route XIII 'natuurlijk in kwelder' (zie bijlage I bij de concept-NRD). De route is in overleg met het waterschap Noorderzijlvest verder geoptimaliseerd. Hierbij loopt de route niet door bijzondere natuur van de kwelder maar door de beschermingszone van de dijk. De route is opgenomen in de concept-NRD en wordt op effecten onderzocht in de volgende fase van dit project.
Zou het mogelijk zijn om kabels op land niet in te graven maar op land aan te brengen en een kade erop te leggen?	Een kade aanbrengen op kabels op land is naar verwachting niet mogelijk vanwege de landschappelijke impact. Bovendien kan de grond dan niet meer gebruikt worden als landbouwgrond (wanneer de kabels over landbouwgronden gaan). Wel gaan we een onderzoeken of het mogelijk is om de kabels in de beschermingszone van de dijk aan te leggen. In bijlage I van de concept-NRD kunt u hier meer over lezen.
Zijn er manieren om te innoveren op de verbindingen (moffen) tussen kabels, dat deze eenvoudiger te maken zijn?	De markt voor kabelinstallatie is erg innovatief. Zodra er realistische innovaties zijn die minder milieueffecten hebben zal overwogen worden deze toe te passen.
Geven de opdrachtgevers (EZK, TenneT etc.) ook opdracht aan de markt om nu al technieken (door) te ontwikkelen voor aanleg van kabels en leidingen op (wadden)zee? Bijvoorbeeld om met huidige technieken in de toekomst meer diepgang te kunnen bereiken?	Ja, er wordt gezocht naar nieuwe oplossingen. Hiervoor geldt wel dat er geen onbewezen technieken toegepast worden. De 2GW verbindingen zoals die nu beoogd worden in het programma zijn nog nooit uitgevoerd. De markt wordt continue uitgedaagd om op zoek te gaan naar de beste technieken met de minste impact op de omgeving
Is overdimensionering mogelijk? Bedoeld wordt of er bijvoorbeeld een kabel van 2 GW te gebruiken is om TNW aan te sluiten (van 0,7GW) en daarmee ook nog ruimte te hebben voor toekomstig park van bijvoorbeeld 1,3 GW. Daarmee kan onnodig aanleggen van toekomstige kabels voorkomen worden?	Theoretisch zou dat kunnen, maar het is niet praktisch. Op dit moment is het niet bekend of er nog meer windparken komen en waar deze liggen. Als er besloten wordt tot nog een windpark moet er gekeken worden welke route dan vanuit PAWOZ-Eemshaven de beste route is.
Is er nog fysieke ruimte om kabels aan te leggen ten oosten van de EDV (in Duitsland?)	Er is contact met diverse Duitse overheden, in dat contact zal ook besproken worden wat in dit gebied wenselijk en haalbaar is.

Themabijeenkomst 1	
Vraag	Antwoord
<p>Kunnen de landtracés geoptimaliseerd worden via (bijvoorbeeld) de volgende varianten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Langs de dijk leggen - (onder)door het Lauwersmeer - Ten zuiden van Lauwersmeer laten lopen <p>Toelichting: opvalt is dat het 'landtracé' een rechte lijn betreft waarbij het lijkt alsof hier niet verder naar gekeken is.</p>	<p>De routes worden in de vervolgfase nader ontworpen, het is nu dus nog onduidelijk hoe de routes lopen. De routes die onderzocht worden zijn te vinden in bijlage I van de concept-NRD.</p>
<p>Wordt bij de optimalisatie van routes de uitkomsten van het 'Agrarisch waarde onderzoek' gebruikt?</p>	<p>Ja, de uitkomsten van dit onderzoek worden gebruikt voor de verdere aanscherping van routes. Op dit moment kan dit helaas nog niet, omdat het onderzoek nog niet afgerond is. Dit is iets wat in de volgende fase zal gebeuren.</p>
<p>Kan de route IV 'Geul route Rottums' geschrapt worden als route omdat deze dwars door het referentiegebied loopt?</p>	<p>Bedankt voor uw inbreng. In hoofdstuk 4 (paragraaf 4.3 'de te onderzoeken routes' van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau staat beschreven waarom routes wel of niet worden meegenomen in het planMER. Op dit moment is de route IV 'Geul door Rottums' nog opgenomen als een van de te onderzoeken route in het planMER en de IEA. Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken blijkt wat de gevolgen zijn van deze route.</p>
<p>Is de aanleg van een tunnel een mogelijke route die onderzocht kan worden?</p>	<p>Bedankt voor uw route suggestie. Een tunnel is ook als route aangedragen in het participatieproces. Deze route (route X 'tunnel') is de afgelopen periode verder uitgewerkt en beoordeeld op basis van trechteringscriteria. Op basis daarvan is besloten de route mee te nemen en verder te onderzoeken in de volgende fase, namelijk in het planMER en de IEA. Meer informatie over deze route is te vinden in hoofdstuk 4 van de concept-NRD (paragraaf 4.3 'de te onderzoeken routes') en bijlage I.</p>
<p>Kan de route 'VI Schiermonnikoog Eilanderbalg' (oude VKA TNW) geschrapt worden omdat route VII de geoptimaliseerde variant daarvan is?</p>	<p>Bedankt voor uw inbreng. Het klopt dat route VII 'Schiermonnikoog Wantij' een optimalisatie is van de route VI 'Schiermonnikoog Eilanderbalg'. De afgelopen periode zijn alle routes (geselecteerd uit eerdere onderzoeken en ingebracht tijdens het participatieproces) beoordeeld op basis van trechteringscriteria. Hieruit blijkt dat route VI 'Schiermonnikoog Eilanderbalg' negatief onderscheidend is ten opzichte van de geoptimaliseerde route. Op basis van deze inhoudelijke grond is besloten om route VI 'Eilanderbalg' niet mee te nemen in het vervolg van dit programma (het planMER en IEA fase). Meer informatie over de afgevalen route is te vinden in bijlage I van de concept-NRD.</p>
<p>Kan de route 'VII Schiermonnikoog Wantij' (VKA TNW) aangepast worden? Het voorstel is om de route schuin via de kwelders meer oostelijk aan te laten landen. Dit zou schelen in de lengte van het landtracé.</p>	<p>Dank voor uw suggestie. De route die u aandraagt is ook tijdens een bewonersavond aangedragen als zijnde route XI 'het kwelderalternatief'. De kwelders bestaan uit kwetsbare en unieke natuur. De route is na overleg met het waterschap Noorderzijlvest verder geoptimaliseerd. De route loopt nu door de beschermingszone van de dijk. Deze geoptimaliseerde route wordt in het planMER verder onderzocht. Meer informatie hierover is te vinden in hoofdstuk 4 (paragraaf 4.3 'de te onderzoeken routes') en bijlage I van de concept-NRD.</p>
<p>Zou de frequentie van 'ingrepen' (hoe vaak moet je in het Waddengebied aan de slag) bij de aanleg van de routes aan de voorkant goed in kaart gebracht kunnen worden?</p>	<p>Binnen het programma onderzoeken we welke routes er mogelijk zijn. Onderdeel hierbij is ook de hersteltijd van de natuur zodat er een goede afweging gemaakt kan worden of, hoeveel en wanneer er in de Waddenzee ingegrepen moet worden.</p>

Themabijeenkomst 1	
Vraag	Antwoord
<p>Is het mogelijk is om bestaande kabels en leidingen over te nemen van hun huidige eigenaar om daarmee een beter uitgangspunt te hebben voor de aanleg? Bijvoorbeeld: Gemini overnemen en combineren met TNW in één 2GW verbinding. Mogelijk kunnen kabels dan bijvoorbeeld dichter bij elkaar worden aangelegd omdat er geen 'juridisch gedoe' ontstaat met de eigenaar.</p>	<p>Op dit moment wordt er niet beoogd om de kabels van bestaande windparken over te nemen. Met bestaande kabels en leiding eigenaren is er goed contact over het naast elkaar liggen van de verschillende systemen.</p>